

громадян у прийнятті рішень щодо відбудови міст має вагоме значення. Потрібно також залучати мешканців міст від самого початку. Це дуже важливо для того, щоб дати змогу людям, які зараз не перебувають в Україні, виявляти ініціативу.

Другий принцип – стійкість і життєздатність. Усі рішення, що стосуються розбудови житла, інфраструктури, мають враховувати небезпеку. У багатьох дискусіях ідеться про те, що Україна має стати мега Ізраїлем з погляду планування фізичних речей, фізичної інфраструктури та дохідності конфлікту [1]. Питання екології, життєзабезпечення міста – речі, які внаслідок воєнних дій зараз повністю перебувають у жахливому стані. Тому коли йдеться про відбудову, маємо зважати не тільки на потребу розчистити завали, а й на речі, які треба будувати з нуля, які мають інтегрувати кліматичні, енергетичні та інші умови.

Що стосується промисловості надання послуг і самого міста, повинна бути більша різноманітність, мають бути різні ступені державного стимулювання. Є міста, які напевно не потрібно відбудовувати. Заропоновано концепцію щодо поділу України на три зони: фронтова червона зона, там де відбудова мінімальна для знешкодження безпеки; жовта зона – відбудова критично важливих речей, достатня кількість бомбосховищ; зелена – де рівень безпеки найвищий, там, де необхідна розбудова [3].

У червоній зоні – це тільки держава, у жовтій – держава і бізнес, зелена зона – це повністю анексія і держави, і громадського, і приватного секторів. Тут нема жодного конфлікту в баченні.

Треба чітко розуміти, що на цей момент простір України потрібно зонувати не за історичними регіонами або територіями а за більш вагом і пріоритетним показником, а саме - рівнем безпеки в державі.

Список використаних джерел:

1. Богдан Т. План відновлення України: сильні та слабкі сторони. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/526637_plan_vidnovlennya_ukraini_silni.html
2. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/gromadskosti/fondi-vidnovlennya-ukrayini>
3. Відбудова України. URL: https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-assistance-ukraine/reconstruction-ukraine_en

Захарова О.В., к.е.н., доцент,
Маріупольський державний університет,
Київ, Україна

**УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ
БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА**

Zakharova Olha, Ph.D., Associate Professor,
Mariupol State University,
Kyiv, Ukraine

RISK MANAGEMENT IN CONDITIONS OF SECURITY ENVIRONMENT INSTABILITY

***Abstract.** In conditions of security environment instability, the importance of risk management is growing, that requires constant monitoring of risks and determine changes into the relevant regulatory measures. The author focuses on the expediency of developing risk register as a key element of the state's response system to relevant challenges and security threats.*

У системі забезпечення економічної безпеки країни важливим аспектом є не лише визначення та підтримання встановленого безпечного рівня функціонування, але й оцінка ризиків безпеки соціально-економічного розвитку, які об'єктивно походять із зовнішнього та внутрішнього безпекового середовища. Підвищення нестабільності та волатильності безпекового середовища необхідність розробки дієвої системи оцінювання ризиків, що дозволяє ідентифікувати та ранжувати загрози, виявляти вразливості, передбачати кризові ситуації та розробляти плани дій на їх випадок, що уможлиблює їх своєчасне коригування тощо.

Варто зазначити, що в дослідженнях безпекової проблематики поняття «безпека», «небезпека», «загроза», «виклик», «вразливість», «ризик» є взаємопов'язаними та взаємообумовленими. Стан безпеки пов'язаний з захищеністю, стійкістю, сприятливими умовами розвитку та під дестабілізуючим впливом загроз (певної сукупності негативних подій) змінюється на стан небезпеки. Ризики при цьому є результатом впливу загроз, що посилюють вразливості та супроводжуються негативними наслідками для соціально-економічного розвитку.

Концепція ризику в стратегії забезпечення економічної безпеки займає вагоме місце та поєднує два напрями: оцінку ризиків і систему управління ризиками [1]. Оцінка ризиків переважно базується на експертних оцінках та носить імовірнісний характер і відповідно виступає основою розробки системи заходів запобігання загроз безпеці або мінімізації чи подолання негативних наслідків загроз. З точки зору кількісної оцінки виміру ризик є функцією від трьох складових: рівня загрози, рівня вразливості та рівня впливу [2]. Розробка системи управління ризиками базується на попередній комплексній та системній оцінці ризиків та передбачає реалізацію заходів для подолання ризиків, зокрема їх нейтралізацію, мінімізацію, розподіл, утримання, пристосування тощо.

Важливість розробки методів оцінки ризиків полягає в тому, то в глобальному масштабі вони є невід'ємною частиною економічного розвитку,

бо виникають через невизначеність, відсутність повної інформації щодо певних подій, складність прогнозувати параметри глобального економічного середовища. Ризик є невід'ємним елементом діяльності суб'єктів світової економіки, повністю усунути ризики неможливо, при цьому на основі адекватної системи врахування та оцінки ризиків можна мінімізувати їх вплив та приймати більш ефективні рішення [3,4].

В умовах нестабільності безпекового середовища питання управління ризиками в системі безпеки, економічної зокрема, набуває особливого значення, що вимагає постійного моніторингу ризиків та аналізу безпекового середовища, за дозволяють вчасно вносити зміни до відповідних регулятивних заходів [3,5].

Так, під системою управління ризиками пропонується розуміти системний підхід до встановлення найкращого курсу дій в умовах невизначеності на основі виявлення, аналізу, оцінки, розуміння щодо проблеми ризиків.

Система управління ризиками має включати:

- оцінку загроз безпекового середовища (їх систематизацію, ранжування),
- ідентифікацію ризиків (виокремлення різних сценаріїв їх прояву, з описом причин виникнення та можливих наслідків),
- аналіз ризиків (з визначенням імовірності виникнення та вагомості прояву впливів),
- оцінку ризиків (на основі застосування кількісних та якісних методів вимірювання),
- поведження з ризиками (розробка заходів подолання ризиків, оцінка спроможності протистояти або адаптуватися до ризиків).

У системі управління ризиками одним з інструментів, що застосовуються в більшості країн ЄС, а також в Канаді, Новій Зеландії, Великобританії є профілювання ризиків, результатом якого є розробка Національних профілів ризику. Прикладами профілювання є такі документи, як National Security Risk Assessment (розробляється в Великобританії та є додатком до Стратегії національної безпеки країни, переглядається кожні два роки), Національний профіль ризиків Нідерландів (складається один раз на 4 роки, починаючи з 2014 р.), Національний профіль ризиків (The National Risk Register) Нової Зеландії (включає ранжування загроз та ризиків за такими групами, як стихійні лиха, біологічні та технологічні загрози, зловмисні дії, економічні загрози) [3,6]. Також національні профілі (реєстри) ризиків є в Австралії та Данії [2,7].

Складання профілів (реєстрів) ризиків передбачає також складання матриці ризиків за співвідношенням таких факторів, як імовірність настання та сила впливу (вагомості наслідків), ранжування ризиків по ступеню значущості, розробку сценаріїв ризику тощо [2].

В українській практиці наразі Бюро економічної безпеки декларує впровадження ризик-орієнтованого підходу в системі забезпечення економічної безпеки, що дозволяє прогнозувати події та випереджати їх на

основі комплексного аналізу значних масивів даних, що як наслідок розширює можливості оперативного реагування на існуючі виклики і загрози економічного розвитку, застосовувати найбільш дієві моделі протидії негативних подій. Аналіз отриманих даних на стратегічному рівні дозволяє визначати тенденції розвитку глобальних загроз економіці держави, належним чином підготуватися до можливих сценаріїв, а також оперативно вживати заходи щодо їх упередження та/або протидії [8].

Розширення цього підходу за рахунок складання реєстру ризиків та загроз дозволить посилити здатність держави та суб'єктів господарювання ефективно реагувати на потенційні загрози та ризики, трансформувати вразливості та потенційні виклики у власні можливості та досягнення стійкості економічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Січиокно, Г. (2018). *Методичні підходи до оцінювання економічної безпеки України*. Вчені записки Університету «КРОК». URL: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2018-52-205-212-1>
2. Emergent Best Practices in National Risk Assessment Practices and Process (2016). Contract Report November. URL: https://cradpdf.drdc-rddc.gc.ca/PDFS/unc257/p804974_A1b.pdf
3. Резнікова, О., Войтовський, К., Лепіхов, А. (2020). *Національні системи оцінювання ризиків і загроз: кращі світові практики, нові можливості для України*. Київ: НІСД.
4. Булатова, О., Федоров, Е. (2022) *Виклики, загрози та ризики формування національної економічної безпеки: глобальний та національний рівень*. Вісник Маріупольського державного університету. Сер. : Економіка. Вип. 23. С.52–65. URL: <https://doi.org/10.34079/2226-2822-2022-12-23-52-65>
5. Ковальова, М. (2021) *Особливості системи управління митними ризиками: світовий та український досвід*. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Вип. 35. С. 42-46. URL: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2021-35-8>
6. National Risk Register UK (2020). URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/952959/6.6920_CO_CCS_s_National_Risk_Register_2020_11-1-21-FINAL.pdf
7. National Risk Profile for Denmark (2017). URL: https://www.brs.dk/globalassets/brs---beredskabsstyrelsen/dokumenter/krisestyring-og-beredskabsplanlagning/2020-national_risk_profile_for_denmark_2017_lowres-.pdf
8. Звіт про діяльність Бюро економічної безпеки (2022) URL: <https://esbu.gov.ua/news/rezultaty-roboty-biuro-ekonomichnoi-bezpeky-ukrainy-u-2022-rotsi>